

Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen ohjaussuunnitelma

Sivistysvaliokunta
17.6.2021

SISÄLLYS

1. YLEISTÄ OHJAUKSESTA.....	3
1.1. Kohti kokonaisvaltaista ohjausta	3
1.2. Holistinen ohjausmalli	3
1.3. Roolit ja vastuut koulun ohjauksessa	7
2. OHJAUS VUOSILUOKILLA 0 - 6	7
3. OHJAUS ESIOPETUKSESSA	8
3.1. Koulumaiseen toimintaan perehtyminen.....	8
3.2. Yhteistyö huoltajien kanssa	8
3.3. Oppilashuolto	9
3.4. Sujuva kouluun siirtyminen	9
3.5. Aamu- ja iltapäivätoiminta	9
3.6. Lähtötasomittaukset ja kouluvalmiustutkimukset	10
3.7. Esi- ja alkuopetuksen nivelvaihe	10
4. OHJAUS ALAKOULUSSA	12
4.1. Ohjaus alaluokilla 1-2	15
4.1.1. Koulun käytänteisiin ja oppimisympäristöön perehdyttäminen	15
4.1.2. Kasvun ja kehityksen tukeminen	15
4.1.3. Opiskelutaitojen ohjaaminen.....	15
4.1.4. Työelämään tutustuminen	16
4.1.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö	16
4.1.6. Oppilashuolto.....	17
4.2. Ohjaus alaluokilla 3-6	18
4.2.1. Kasvun ja kehityksen tukeminen	18
4.2.2. Opiskelutaitojen ohjaaminen.....	19
4.2.3. Työelämään tutustuminen	19
4.2.4. Kodin ja koulun välinen yhteistyö	19
4.2.5. Oppilashuolto.....	20
5. OHJAUS ENNEN YLÄLUOKKIEN ALKUA	20
5.1. 6.-luokkalaisten perehdyttäminen	21
5.2. Oppilashuolto ja nivelpalaverit	21
5.3. Kodin ja koulun yhteistyö	22
6. OHJAUS VUOSILUOKILLA 7 - 9	22
6.1. Ohjaus 7.- luokan alussa.....	23
6.1.1. Koulun käytänteisiin perehdyttäminen	23
6.1.2. Ryhmäytyminen	23
6.1.3. Oppimaan oppimisen ja opiskelun taidot.....	24
6.1.4. Kodin ja koulun välinen yhteistyö	24
6.1.5. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö.....	24
6.2. Ohjaus opintojen aikana	24
6.2.1. Opintojen etenemisen seuranta ja opintojen tukeminen.....	25
6.2.2. Opiskelutaitojen kehittymisen tukeminen.....	25
6.2.3. Kodin ja koulun välinen yhteistyö	25
6.2.4. Valinnaisainevalinnat.....	25
6.2.5. Oppimiskeskustelut.....	26
6.2.6. Ohjauskeskustelut	26
6.2.7. Työelämäyhteistyö.....	26
6.2.8. TET	26
6.2.9. Oppilashuolto	27
6.2.10. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö	27
6.3. Ohjaus opintojen päättövaiheessa	27
6.3.1. Yhteishakuinformaatio ja -käytännöt	30
6.3.2. Tutustumisvierailut ja vierailijakäynnit	30

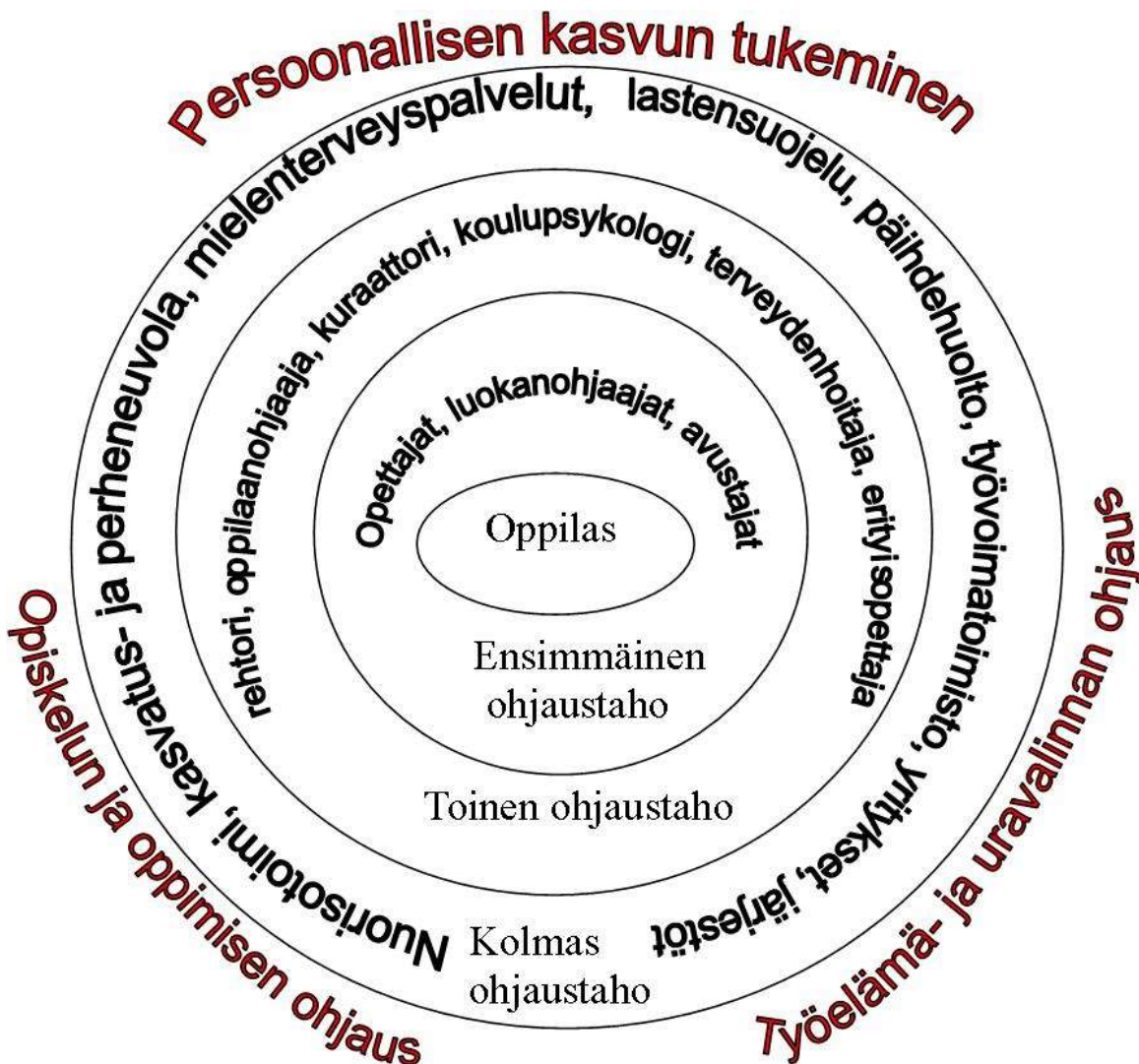
6.3.3. Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut.....	30
6.3.4. Erityistä tukea tarvitsevien ja S2-oppilaiden ohjaus	30
6.3.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö	31
6.3.6. Jälkiohjaus.....	31
6.3.7. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö.....	31
6.4. Ohjaus peruskoulun opintojen jälkeen	31
7. OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN JA TOIMIVUUDEN ARVIOINTI	33

1. YLEISTÄ OHJAUKSESTA

1.1. Kohti kokonaisvaltaista ohjausta

Ohjauspalveluita tuotetaan eri toimintaympäristöissä, joista yksi on koulu. Koulussa ohjaus nähdään kaikkien toimijoiden yhteisenä tehtävänä. Myös perusopetuksen opetussuunnitelma edellyttää kaikilta opettajilta ohjaajutta. Alla olevassa kuvassa on esitetty holistinen ohjausmalli.

1.2. Holistinen ohjausmalli

Mallin taustalla on ajatus koko koulun asiantuntijayhteistyöstä ohjauksessa. Siinä kaikilla koulun opettajilla ja ohjaushenkilöstöllä on omat vastuun-

sa ja roolinsa ohjauksen kokonaisuudessa. Ohjaus nähdään mallissa tavoitteiltaan ja toiminnaltaan yksilötason vuorovaikutusta laajempaan järjestelyynä, kokonaisvaltaisena tehtävänä ja toimintatapana organisaatiossa. Ohjattavien yksilölliset ohjaustarpeet edellyttävät laaja-alaista yhteistyötä ja jaettua moniammatillista ohjausasiantuntijuutta. Holistisuus viittaa lisäksi eri toimijoiden väliseen verkostoyhteistyöhön ja jaettuun asiantuntijuuteen. Ohjaustoiminnan näkökulmasta on keskeistä, että kaikki ohjaustahot ovat tietoisia omasta roolistaan kokonaisuudessa, sekä muiden toimijoiden asiantuntijuudesta ohjauksen yhteistyö- verkostossa. Holistisen ohjausmallin yhteistyötahoina ovat myös oppilaitoksen ulkopuoliset asiantuntijat. (Kasurinen & Merimaa 2005, 44.)

Holistisessa, opiskelijakeskeisessä ohjausmallissa ohjaus jaetaan kolmeen tavoite- ja sisältöalueeseen, jotka eivät ole erillisiä vaan monilta osin päällekkäisiä ja toisiaan tukevia. Alueet ovat opiskelun ja oppimisen ohjaaminen, kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä elämänsuunnittelun- ja uranvalinnan ohjaus. Malli integroi ohjauksen kolme keskeistä osa-aluetta käytännön kasvatustyössä ja siinä korostuu nuoren yksilöllisen ja kokonaisvaltaisen oppimisen, kasvun ja kehityksen sekä henkilökohtaisen elämänsuunnittelun tukeminen kaikessa koulun opetus- ja kasvatustyössä.

Opiskelun ja oppimisen ohjaus on oppimisen metataitojen kehittämistä. Näitä metataitoja ovat esimerkiksi lapsen ja nuoren kuva itsestä oppijana, itsetuntemus ja itsetunto, valintakypsyys ja päätöksentekotaidot. Kyse on siis monipuolisesta oppimisen ja opiskelun etenemisen tukemisesta sekä opiskelutaitojen kehittymisen ohjaamisesta. Tavoitteena on perehdyttää opiskelija uuteen opiskelu-ympäristöön ja -yhteisöön, avustaa häntä opiskelun suunnittelussa ja etenemisessä sekä vahvistaa opiskelu- ja koulutusmyönteisyyttä ja elinikäisen oppimisen ajatusta. Oppimisen ja opiskelun ohjaus on tiiviisti yhteydessä opetukseen ja oppimistavoitteiden saavuttamiseen. Uudenlaisten opiskelutaitojen sekä oman oppimisen arviointitaitojen kehittyminen on osa opiskelun ja oppimisen ohjausta. (Nykänen ym. 2007, 167.)

Tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan erilaiset oppimistyyliä sekä kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan. Eri oppiaineiden yhteydessä käydään läpi oppimistyyliä ja menetelmiä sekä etsitään toimivia menetelmiä kyseisen aineen opiskelulle. Arviointikriteerien selvittäminen auttaa oppilasta arvioimaan omia suorituksiaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Omien opiskelutaitojen ja -valmiuksien tunteminen auttaa oppilasta selviytymään yhteiskunnassa, joka edellyttää elinikäisen oppimisen valmiuksia. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Tavoitteena on, että oppilas oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa. Ohjaustilanteisiin ja kouluun on pystyttävä luomaan salliva ja turvallinen ilmapiiri, niin että oppilas kokee voivansa keskustella oppimiseensa liittyvistä kysymyksistä. Koko perusopetuksen ajan olisi opetukseen sisällytettävä sellaisia harjoituksia, joiden avulla oppilaat voivat kehittää oppimisvalmiuksiaan ja tunnistaa oppimisvaikeuksiaan. Opetussuunnitelmassa korostetaan jokaisen opettajan valmiutta tunnistaa ne oppimisvaikeudet

tai muut ongelmat, jotka haittaavat opiskelua. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Oppilaan tulisi oppia etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on, että oppilas oppii hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä ja suhtautumaan myös kriittisesti tietolähteisiin. Oppilasta tulisi ohjata käyttämään internetissä olevia ammatillista suuntautumista tukevia harjoituksia ja hyödyntämään harjoitusten tuloksia. Ohjaussuunnitelman tulisi sisältää tietoja, miten esimerkiksi tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksikäyttäen voidaan kehittää ohjaus- opetus- ja opetusmenetelmiä. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59; Nykänen ym. 2007, 175.)

Kasvun ja kehityksen tukeminen on ohjausta henkilökohtaisissa ja sosiaalisissa kysymyksissä. Kokonaisvaltainen oppilaskeskeinen ohjausmalli palvelee peruskouluikäistä nuorta ohjattavaa, koska ohjauksen näkökulma kaikilla ohjaustasoilla tarkoittaa myös oppilaan herkässä vaiheessa olevan persoonallisen kasvun ja itsetunnon kehityksen huomioimista sekä psykososiaalista tukea. Oppilas oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen. Tavoitteena on, että vähitellen peruskoulun aikana oppilas oppii ottamaan vastuuta opinnoistaan, koulutehtävistään ja valinnoistaan. Hyvä itsetuntemus auttaa oppilasta tekemään itselleen sopivia valintoja opintojaan ja jatko-opiskelua koskien. Oppilaan on opittava tiedostamaan, minkälainen hän on oppijana ja mitä asioita hän pitää tärkeänä. Ohjauksella pyritään vahvistamaan oppilaan itsetuntoa ja autetaan häntä löytämään omat vahvuutensa sekä pyritään kehittämään reflektiivistä ajattelua ja itsearviointia. On tärkeää, että jokainen saa myös myönteisiä kokemuksia ja onnistumisen elämyksiä opintopolkunsa aikana. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Tavoitteena on, että oppilas oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Oppilaiden on opittava toimimaan erilaisissa ryhmissä, käyttämään erilaisia yhteistyömuotoja sekä noudattamaan yhteisön sääntöjä. Oppilaille on luotava mahdollisuuksia ja kannustettava heitä osallistumaan ja vaikuttamaan kouluyhteisön toimintaan. Tärkeitä taitoja myös työelämää varten ovat toisten huomioiminen sekä omien oikeuksien ja velvollisuuksien ymmärtäminen. Onnistunut ohjaus tukee oppilaan yleisten työelämävalmiuksien kehittymistä. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Oppilaan tulee saada tukea ja ohjausta siirryttäessä koulutuksen eri tason vaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa. Siirtyminen eri kouluasteelta toiselle on aina opintopolun kriittinen kohta ja etenkin toisen asteen siirtymä vaatii määrätietoista ohjausta ja tiedottamista oppilaille. Yhteistyö oppilaitosten välillä on välttämätöntä erityisesti silloin, kun oppilaalla on erityisen tuen tarvetta. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53 – 59.)

Elämänsuunnittelun- ja uranvalinnan ohjaus sisältää ohjauksen, joka liittyy koulutus ja ammatinvalintaan. Ohjauksen avulla pyritään lisäämään koulutukseen ja työhön sitoutumista. Tavoitteena on, että oppilas oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tu-

levaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa. Oppilaan on opittava tunnistamaan päätöksentekoonsa vaikuttavia tekijöitä. Oppilaanohjauksessa nuoria on valmistettava yhteiskunnan epävarmuuteen ja muuttuviin olosuhteisiin sekä luotava heille käsitys niistä mahdollisuuksista ja rajoituksista, jotka ovat vaikuttamassa heidän uraansa ja elämäänsä koskeviin päätöksiin. Oppilaan on opittava keskustelemaan näistä tekijöistä oppilaanohjaajan sekä huoltajiensa kanssa. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Tavoitteena on, että oppilas pyrkii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen. Oppilaanohjaukseen on koko yläkoulun ajan sisällytettävä tietoa työelämästä ja eri ammattialoista. Eri oppiaineiden opetukseen tulee sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin. Ohjauksessa on huolehdittava siitä, että oppilailla on tietoa myös mahdollisuuksista opiskella ja työskennellä ulkomailla. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Tavoitteena on, että oppilas saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammattivalinnoissa. Oppilasta autetaan saamaan tietoa eri ammattialoista. Oppilaanohjauksen tehtävä on kyseenalaistaa stereotyyppinen ajattelu ja tukea niitä oppilaita, jotka valitsevat omien vahvuksiensa ja kiinnostuksensa mukaisia ammattialoja valtavirrasta poiketen. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53 – 59, Lairio & Puukari 1999, 6, 30–31.)

Mallin mukaan ohjauksen asiantuntijuus on porrastettu kolmeen tasoon ja ohjausta toteuttavat oppilaitoksessa useat henkilöt. Opiskelijoiden yksilölliset ohjaustarpeet edellyttävät hyvin eritavoin erikoistunutta ohjausasiantuntijuutta ja eri sisältöistä ohjausta. Mitä vaativampaa henkilökohtaista ohjausta oppilas tarvitsee, sitä pidemmälle erikoistunutta ohjaushenkilöstöä käytetään. Malli on myös työnjaollinen kuvaus ohjaushenkilöstön vastuista koulun sisällä (Honkanen 2006,139, Kasurinen 2004, 41, Lairio & Puukari 1999, 29.).

Ohjauksen keskiössä on ohjattava ja hänen sosiaalinen ryhmänsä. Ohjaus lähtee opiskelijan ohjaustarpeesta. Vanhemmat ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita koulun kokonaisvaltaisessa ohjausmallissa ja ohjausyhteistyön kohteena on koko oppilaan sosiaalinen ryhmä. Vanhempien rooli ohjauksessa on merkittävä, mutta holistisessa mallissa varsinaisina toimijoina ovat institutionaaliset tahot. Oppilas osallistuu ohjauksen prosessiin oman elämänsä asiantuntijana ja ohjattavan lähipiiri, esimerkiksi perhe ja tukihenkilöt otetaan ohjausprosessiin mukaan. Vanhempien/huoltajien asiantuntemus on ohjauksen voimavara. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeä tekijä syrjäytymisen ehkäisyssä. (Nykänen ym. 2007, 214.)

Oppilaan ensimmäinen ohjaustaho on opettaja. Ensimmäisellä ohjaustaholla toimivat esiopetuksessa esiopetuksen opettaja, alakoulussa luokanopettaja ja yläkouluissa aineenopettajat, luokanvalvojat ja oppilaanohjaajat (ohjatessaan luokkamutoisesti). Ohjaukseen osallistuvat myös ohjaajat. Oppilaanohjaajan rooli on tavallaan kaksijakoinen, koska hän toimii

myös luokkamuotoisissa ohjaustilanteissa ja kohtaa oppilaita ryhmissä ja koulun arjessa päivittäin. Myös luokanopettajan ja aineenopettajan toimenkuvat ovat muuttuneet, tiedon- ja oppimiskäsityksen muuttuessa, tiedonjakajasta ja auktoriteetista kohti vuorovaikutuksellisen oppimisprosessin ohjaamista. Huomio tulisi kiinnittää erityisesti ongelmien ennaltaehkäisyyn sekä mahdollisten ongelmien havaitsemiseen ja varhaiseen puuttamiseen. Tehostetun tuen tarpeessa olevat oppilaat opettajat lähettävät saamaan tukea seuraavan ohjaustahon asiantuntijoilta. Opettajat toimivat koulun toimintamallin mukaisesti ja vievät huolen herätessä asian esim. koulussa toimivan moniammatillisen opiskeluhoitoryhmän pohdittavaksi.

Toisella ohjaustasolla toimii oppilaitoksen muu opetus- ja ohjaushenkilökunta, kuten oppilaanohjaaja, erityisopettaja, kuraattori, terveydenhoitaja ja rehtori. Nämä ohjaustahot tekevät läheistä yhteistyötä opettajien sekä muiden ohjausasiantuntijoiden kanssa ja toimivat opiskeluhoitoryhmän jäseninä.

Kolmas ohjaustaho on opetustyöhön osallistumaton henkilö tai oppilaitoksen ulkopuolinen asiantuntija. Tällä ohjaustaholla toimivat oppilaitoksen ulkopuoliset ohjaustahot, jotka toimivat yhteiskunnan ohjaus- ja tukipalveluorganisaatioissa, kuten nuorisotoimi, kasvatusta- ja perheneuvola, mielenterveyspalvelut, lastensuojelu, päihdehuolto, työvoimatoimisto, yritykset ja järjestöt. He voivat osallistua myös oppilaitoksen ohjaustoiminnan kehittämiseen ja kouluttamiseen. (Lairio & Puukari 1999, 29 – 30).

1.3. Roolit ja vastuut koulun ohjauksessa

Ohjaukselle voidaan asettaa laadullisia kriteerejä, jonka pohjalta sen toimivuutta voidaan arvioida. Kriteerejä ovat muun muassa se, että ohjauksen käsitteistä ja tavoitteista on yhteinen käsitys oppilaitoksen sisällä sekä yhteistyöverkostoissa ja, että ohjauksella on riittävät resurssit sekä selkeä ja toimiva vastuun- ja työnjako toimijoiden kesken. Holistisen ohjausmallin toteutumisen sekä edellä mainittujen kriteerien kannalta on tärkeää, että kouluissa on tehtynä ohjaussuunnitelma.

Oppilaitoksessa työskentelevien ihmisten tausta voi olla hyvin monenlainen. Käsitys siitä, mitä ohjauksella ja ohjaustoiminnalla tarkoitetaan, voi eri henkilöillä olla hyvin erilainen. Työnjaon lähtökohtina tulisi toimia oppilaiden ohjaustarpeiden tunnistaminen ja niihin vastaaminen yhteisesti sovituin periaattein. Kaikkien koulussa toimivien ohjaustehtäviin kuuluu mm. oppimisen taitojen ja valmiuksien kehittäminen sekä opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäiseminen. Kokonaisvaltaisella ohjauksella tuetaan tehokkaasti erityisesti syrjäytymisvaarassa olevia oppilaita.

2. OHJAUS VUOSILUOKILLA 0 - 6

Oppilaan ohjaus on koko perusopetuksen ajan jatkuva oppimisen tukikeino. Ohjaus on kaikkien oppilaan opettajien tehtävä. Oppilaanohjaus toteutetaan eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä.

Yhteistyö eri tahojen ja ennen kaikkea kotien kanssa on erittäin tärkeää. Ohjauksella on suuri merkitys jo alkuopetuksessa. Oppilaan koulupäivä sisältää runsaasti erilaisia ohjaustilanteita, jotka liittyvät mm. kaverisuhteisiin ja ruokailuun. Oppilasta ohjataan suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin.

Ohjauksen tulee tukea oppilasta hänen kehitysvaiheeseensa liittyvissä asioissa, joilla on merkitystä koulunkäynnin sujumiselle. Tavoitteena on tukea oppilaan itsenäistymistä ja tasapainoisen persoonallisuuden kehittymistä sekä auttaa ja ohjata oppilasta käyttämään edellytyksiään ja voimavarojaan siten, että hän selviää mahdollisimman hyvin opiskelustaan peruskoulussa.

Alakoulussa ohjaus painottuu koululaisuuteen ja ihmisyyteen kasvamiseen sekä opiskelutaitojen kehittämiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Oppilas saa myös tietoa työelämästä, opiskelumahdollisuuksista, eri valintojen merkityksestä ja yhteiskunnasta yleensä.

Opintojen eri vaiheissa toistuvat välillä samat tapahtumat ja tehtävät. Nämä tehtävät saattavat kuitenkin poiketa toisistaan opintojen eri vaiheissa radikaalisti johtuen erilaisista lapsen kehitysvaiheista ja kasvaneista vaatimuksista.

3. OHJAUS ESIOPETUKSESSA

3.1. Koulumaiseen toimintaan perehtyminen

Esi- ja alkuopetus on luonteeltaan samanlaista, leikin ja ilon kautta oppimiseen pohjautuvaa. Alkuopetukseen siirryttäessä opetuksen vaatimukset, tilat ja ympäristö muuttuvat. Nivelvaihe onnistuu parhaiten, eikä muutos ole liian suuri lapsen kannalta, kun alkuopetus on esiopetusmaista ja esiopetuksessa on koulumaisia piirteitä.

Koulumaisia muotoja on esiopetuksessa olemassa useita: toisten oppilaiden kunnioittaminen, kuuntelemisen ja keskittymisen taitojen harjoittelu jne. Esiopetuksessa käytetään tehtäväkirjoja ja pidetään opetustuokioita. Esiopetuksessa lasta valmistetaan kouluun siirtymiseen kokonaisvaltaisesti arkipäivän tilanteissa. Vastuu toiminnan suunnittelusta on esiopetuksen opettajalla.

3.2. Yhteistyö huoltajien kanssa

Esiopetuksessa jatketaan varhaiskasvatuksessa toteutettua yhteistyötä huoltajien kanssa sekä luodaan pohjaa kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset.

Huoltajien kokemukset lastensa aiemmista kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista otetaan esiopetuksessa

huomioon. Erityisen tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Esiopetuksen loppuvaiheessa huoltajalle annetaan tietoa ja mahdollisuus keskustella lapsen koulunkäynnin aloittamiseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista erityistarpeista lapsen opettajien ja opiskeluhoollon asiantuntijoiden kanssa.

Henkilökohtaiset tapaamiset huoltajien kanssa ovat keskeisin yhteistyön muoto. Muita yhteistyön muotoja ovat mm. vanhempainillat, erilaiset teemapäivät ja juhlat, jotka osaltaan edistävät myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Lisäksi viikko- ja/tai kuukausitiedotteilla välitetään huoltajille tietoa toiminnasta.

3.3. Oppilashuolto

Esiopetuksen opiskeluhoollon tavoitteena on luoda terveellinen ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen esteiden varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen. Esiopetuksen opiskeluhoolto on osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen opiskeluhoollollista jatkumoa. Esiopetuksen opiskeluhoolltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoolltona, mutta lapsella on oikeus myös yksilökohtaiseen opiskeluhoolltoon.

Opiskeluhoolltoa on selvitetty tarkemmin Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoolltosuunnitelmassa (2021).

Työskentelyn ja tuen perustana esiopetuksessa ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta ylläpitävät tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Ensisijaisesti tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä.

Loimaan kaupungin Opetuksen järjestämissuunnitelmassa on selvitetty tuen kolmiportainen malli. Suunnitelmassa on kuvattu myös oppilaan ohjaaminen yleisen, tehostetun ja erityisen tuen vaiheessa.

3.4. Sujuva kouluun siirtyminen

Loimaalla järjestetään kaikille esikoululaisille keväällä koulupaikan selvityä tutustuminen tulevaan alakouluun. Lapsen on helpompi siirtyä kouluun, kun se on ennestään tuttu.

Kouluun siirtymistä edistää yhteistyö esiopetuksen ja alkuopetuksen välillä. Yhteistyö voi olla esim. yhteistä toimintaa ja vierailuja puolin ja toisin.

3.5. Aamu- ja iltapäivätoiminta

Toiminnan keskeisenä tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä tukea myös perhettä ja koulua niiden kasvatustehtävässä. Tehtävänä

on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen: lapsen vapaa-ajan toiminnan ohjaaminen, lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, lapsen koulunkäynnin ja oppimisen tukeminen sekä varhainen puuttuminen ja sosiaalinen vahvistaminen.

Huoltajia tiedotetaan esikouluvuoden keväällä mahdollisuudesta hakea aamu- ja iltapäivätoimintaan. Aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma löytyy kaupungin kotisivuilta. Huoltajilla on lisäksi mahdollisuus kysyä tarkempia tietoja kahdelta aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajalta.

3.6. Lähtötasomittaukset ja kouluvalmiustutkimukset

Esiopetuksen alkaessa ja sen aikana hankitaan tietoa esioppilaan valmiuksista tehtävien ja lähtötasomittausten avulla.

Lapsi voi osallistua esikouluvuoden tammikuussa kouluvalmiusryhmätutkimukseen mm. huoltajien, varhaiskasvatuksen opettajan tai erityisopettajan yhteisestä suosituksesta. Tehtävissä arvioidaan mm. lapsen kielellisiä ja matemaattisia taitoja sekä aisti-, motoriikka- ja hahmotustaitoja. Ryhmätutkimuksen tuloksen perusteella keskustellaan yksilötutkimusten tarpeesta huoltajien, erityisopettajan ja koulupsykologin kanssa.

3.7. Esi- ja alkuopetuksen nivelvaihe

Nivelvaiheen tehtävänä on tukea oppilaan eheän ja yhtenäisen oppimispolun rakentumista. Onnistuneen yhteistyön edellytyksenä on alueellisen yhteistyön ja yhteisten käytäntöjen luominen esi- ja alkuopetuksen kesken.

Kasvatus- ja opetushenkilöstön tulee huolehtia, että lapsen ja nuoren opintopolku muodostaa selkeän, yhtenäisen jatkumon ja oppilaan tarvitsema tuki jatkuu eri siirtymävaiheissa aukottomasti ja mahdollisimman yhtenäisenä siirtymävaiheiden yli.

Esiopetuksesta perusopetukseen

Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Elokuu	Varhaiskasvatussuunnitelma ja/tai pedagoginen arvio siirtävät esiopetukseen	-Varhaiskasvatuksen opettaja (esiopetus) -Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
Syyskuu	Havainnointi ja alkukartoitus <ul style="list-style-type: none"> muun muassa kielelliset, matemaattiset ja motoriset taidot 	-Varhaiskasvatuksen opettaja (esiopetus) -Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
Syyskuu-Lokakuu	Jokaiselle lapselle laaditaan esiopetussuunnitelma <ul style="list-style-type: none"> Tarvittaessa laaditaan 	-Huoltajat -Varhaiskasvatuksen opettaja (esiopetus) -Varhaiskasvatuksen erityis-

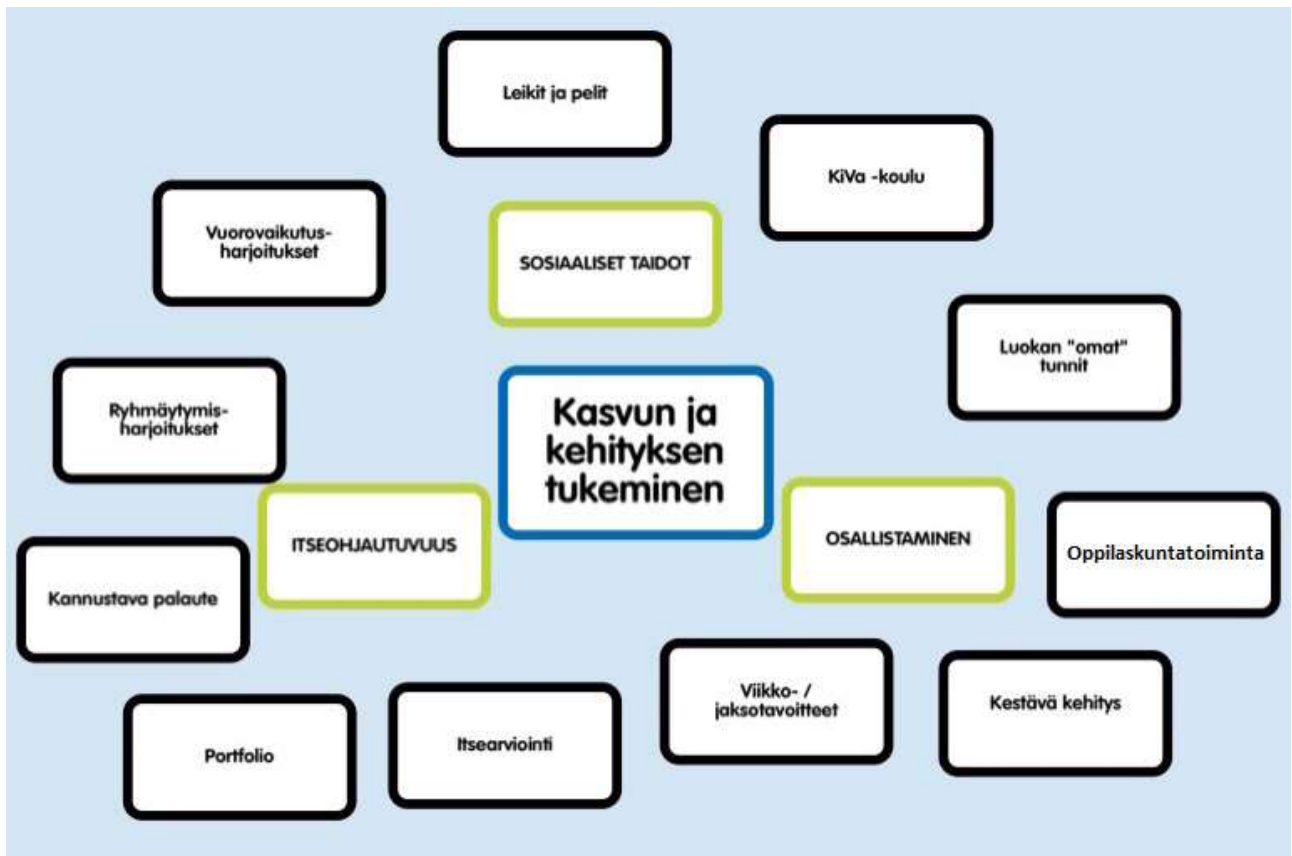
	<p>pedagoginen arvio</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehdään tarvittaessa päätös tehostetusta tuesta opetuksellisessa asiantuntijaryhmässä • Laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma • Laaditaan tai tarkastetaan HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) (erityisen tuen oppilas) 	<p>opettaja</p> <p>-Asiantuntijaryhmä (esimerkiksi lääkäri, psykologi, terveydenhoitaja, puheterapeutti, fysioterapeutti)</p>
Tammikuu-Huhtikuu	<p>Kouluun ilmoittautuminen</p> <p>Kouluvalmiuden ryhmätutkimukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toteutetaan tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja muiden asiantuntijoiden (esimerkiksi neuvolalääkärin tai -psykologin) arvion mukaisesti tai vanhempien toiveesta <p>Kouluvalmiuden yksilötutkimukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toteutetaan tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan, koulupsykologin tai muun asiantuntijan (esimerkiksi erikoissairaanhoidon) arvioiden mukaisesti <p>Kouluvalmiuksien havainnointien ja ryhmä- sekä yksilötutkimusten perusteella laaditaan tarvittaessa pedagogiset arviot</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehdään tarvittaessa tehostetun tuen päätökset 	<p>-Koulutoimisto</p> <p>-Varhaiskasvatuksen erityisopettaja</p> <p>-Koulupsykologien konsultaatio</p> <p>-Perheneuvola</p> <p>-Erikoissairaanhoido</p> <p>-Huoltajat</p> <p>-Opetuksen asiantuntijaryhmä (esimerkiksi lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, puheterapeutti, fysioterapeutti)</p>

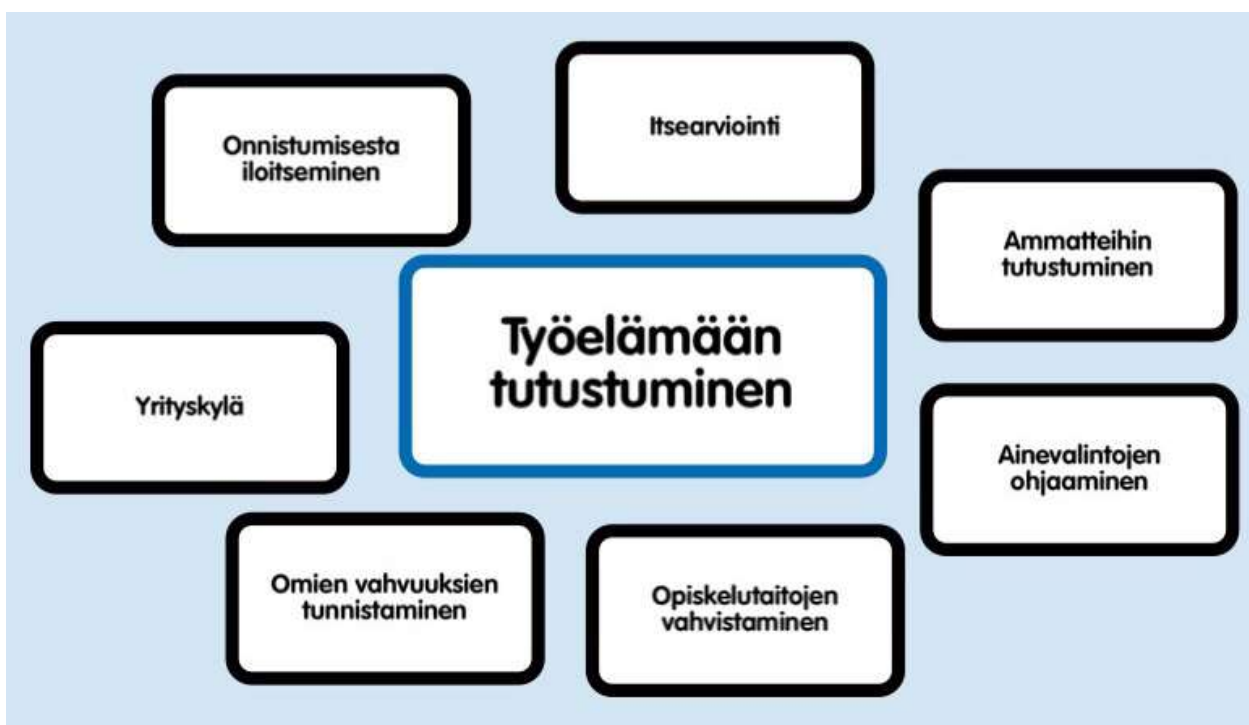
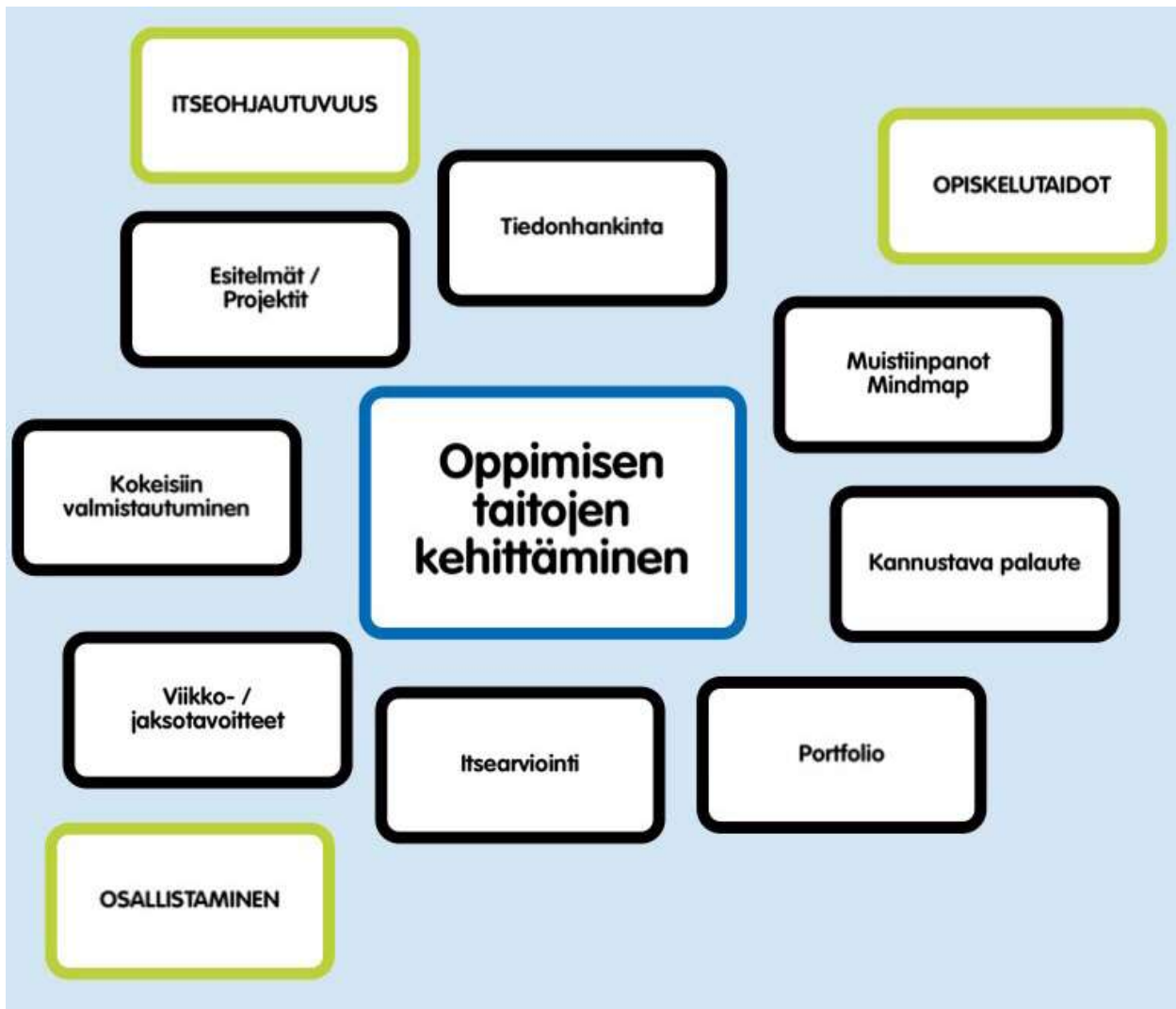
	<ul style="list-style-type: none"> • Laaditaan oppimissuunnitelmat 	
Helmikuu-Toukokuu	<p>Oppilashuollolliset siirtopala- verit tehostettua ja erityistä tukea saavien lasten kohdalla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yksilöllinen siirtopala- veri <p>Siirtokeskustelut koululla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuen tarpeen selvit- täminen • Käytössä olevat re- surssit <p>Kouluun tutustuminen</p>	<p>-Huoltajat -Varhaiskasvatuksen opettaja (esiopetus) -Varhaiskasvatuksen erityis- opettaja -Päiväkodin johtaja -Vastaanottava opettaja -Eriyisluokanopettaja -Eriyisopettaja -Rehtori -Koulupsykologi -Koulukuraattori -Muu asiantuntija</p> <p>-Koulujen henkilökunta</p>
1.lk Elokuu	Esiopetussuunnitelmat kou- luun	-Varhaiskasvatuksen opettaja (esiopetus)

4. OHJAUS ALAKOULUSSA

Alakoulussa oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana opetusta ja koulun muuta toimintaa. Ohjauksesta vastaa ensisijaisesti luokanopettaja, mutta ohjaukseen osallistuu koko koulun henkilöstö.

Ohjaus voidaan jakaa kolmeen sisältöalueeseen: oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen, oppilaan opiskelutaitojen kehittäminen ja työelämään tutustuminen. Näihin kolmeen ohjauksen osa-alueeseen voidaan sisällyttää esimerkiksi seuraavissa kaavioissa esitettyjä toimintoja.

4.1. Ohjaus alaluokilla 1-2

Koulunsa aloittavalla oppilaalla on jo monia valmiuksia, joita opiskelussa tarvitaan. Koulun ensimmäisillä luokilla onnistuneesti luotu vahva pohja opiskelulle ja oppilaan itsetunnolle vaikuttaa positiivisesti läpi koko peruskoulun. Yhteistyö kotien kanssa on tärkeää. Oppilaanohjauksesta vastaa pääasiassa luokanopettaja. Oppilaan koulupäivä sisältää runsaasti erilaisia ohjaustilanteita, jotka liittyvät mm. kaverisuhteisiin, ruokailuun ja asianmukaiseen pukeutumiseen. Alkuopetusluokilla harjoitellaan ryhmässä toimimista ja kantamaan vastuuta koulutyöstä ja tehtävistä.

4.1.1. Koulun käytänteisiin ja oppimisympäristöön perehdyttäminen

Turvallisella ilmapiirillä on suuri merkitys koulussa viihtymiselle. Lapselle turvallisuutta luovat rutiinit ja tutut aikuiset ja paikat. Koulun alkaessa on tärkeää käydä keskustellen läpi koulun säännöt, toimintatavat ja koulun alue. Tärkeää on myös ohjata oppilasta kantamaan vastuuta tehtävistään ja välineistään sekä omasta toiminnastaan. 1.- luokkalaisten vanhemmille järjestetään syyslukukauden alussa vanhempainilta, jossa kerrotaan luokan ja koulun käytänteistä. Koulun ylempien luokkien oppilaista voidaan valita kummit, jotka avustavat ja ohjaavat alemmilla luokilla opiskelevien kummioppilaidensa toimintaa.

4.1.2. Kasvun ja kehityksen tukeminen

Oppilasta ohjataan sekä itsenäiseen työskentelyyn että toimimaan yhdessä toisten kanssa. Häntä ohjataan suhtautumaan vastuullisesti omaa koulutyötään ja -tehtäviään kohtaan. Kannustavalla palautteella luodaan positiivinen asenne koulunkäyntiä kohtaan. Omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista harjoitellaan itsearviointin keinoin. Sosiaalisia vuorovaikutustilanteita voidaan harjoitella leikkien ja pelien muodossa. Sosiaalisten vuorovaikutustilanteiden kautta oppilasta ohjataan näkemään oman toimintansa vaikutus ja kantamaan vastuuta toiminnastaan.

Alkuopetusluokilla harjoitellaan hyväksymään erilaisia, omista poikkeavia vaihtoehtoja tai ratkaisuja sekä syy-seuraus-suhteiden ymmärtämistä oppilaan ikä ja kehitystaso huomioiden. Kiva koulu-toiminnan keinoin harjoitellaan sosiaalisten tilanteiden ratkaisemista ja yhteisvastuullisuutta. Oppilasta ohjataan kantamaan vastuuta myös erilaisista toimista koulussa, esimerkiksi järjestäjän tehtävät luokassa. Oppilasta voidaan osallistaa koulun toimintaan myös esimerkiksi Vihreä lippu-toiminnalla tai oppilaskuntatoiminnalla.

4.1.3. Opiskelutaitojen ohjaaminen

Oppilaan ohjaamisen tavoitteena on kasvun ja kehittymisen lisäksi harjaannuttaa oppilasta opiskelutaidoissa. Oppimisen perustana on kuuntelemisen taito, jota keskittyminen ja tarkkaavaisuus edellyttävät. Motivaation

ja oppimisen kannalta on tärkeää, että oppilas saa omaa taitotasoaan vastaavia harjoituksia ja kannustavaa palautetta tekemästään työstä. Oppilaille tulee perustella harjoittelun merkitys perusasioiden oppimiseksi. Oppilas harjoittelee arvioimaan omaa oppimistaan ja koulutyötään. Oppimista voidaan toteuttaa myös koulun ulkopuolella esimerkiksi luonnossa ja retkillä. Oppilasta harjaannutetaan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä.

Keskeistä 1.-2. -luokilla on lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen taidot. Taitojen edistymistä arvioivat erilaisin testein sekä luokanopettaja että erityisopettaja. Oppimisen edistämiseksi voidaan käyttää mm. seuraavia tukitoimia: eriyttäminen, tukiopetus, avustajapalvelut, apuvälineet ja osaikainen erityisopetus. Kodin tuki on keskeisessä roolissa. Jokaiselle oppilaalle räätälöidään hänen tarpeitaan vastaava tukitoimien kokonaisuus.

Loimaan kaupungin Opetuksen järjestämissuunnitelmassa on selvitetty eri tukimuotoja.

4.1.4. Työelämään tutustuminen

Koulunkäynti on oppilaan työtä. Oppilaan tehtävänä on kantaa vastuuta omista tehtävistä, läksyistä, välineistä ja muista henkilökohtaisista tavaroista. Läksyistä huolehtimisen tukena voidaan käyttää esimerkiksi läksyvihkoa tai läksyparkkia.

Oppilasta ohjataan työn tekemiseen ja sen arvostamiseen. Hyvin suoritettu työ kannustaa oppilaan yritteliäisyyttä ja luo sisäistä motivaatiota työn tekemiseen. Onnistumiset ja osallisuuden kokemukset tukevat oppilaan kehitystä.

Työelämään tutustuminen aloitetaan konkreettisilla tavoilla tutustumalla koulun aikuisten ja oppilaan vanhempien ammatteihin.

4.1.5 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Oppilaan oppimisen ja kehittymisen kannalta on tärkeää, että kotona tiedetään koulun säännöt ja toimintatavat. Ne ovat luettavissa koulujen kotisivuilta tai koteihin jaettavaa lukuvuosiotiedotteesta. Toimivan yhteistyön perustana on huoltajien sitoutuminen koulun käytänteisiin. Tiedonantoa ja viestintää käydään ensisijaisesti Wilman välityksellä. Lisäksi järjestetään vanhempainiltoja ja oppilaskohtaisia tapaamisia. Vanhempainillassa kerrotaan koulun käytänteistä. Koko koulun vanhempainillan lisäksi voidaan järjestää 1. -luokkalaisten vanhemmille oma vanhempainilta heti syyslukukauden alussa. Vanhemmilla on mahdollisuus antaa palautetta koulun toimintaan liittyen esimerkiksi kirjallisen lukukausipalautteen muodossa. Vanhemmilla on myös mahdollisuus osallistua vanhempainyhdistykseen ja sitä kautta vaikuttaa koulun toimintaan.

Oppilaskohtaisissa vanhempaintapaamisissa keskustellaan oppilaan oppimiseen ja kehittymiseen liittyvistä asioista. Näissä oppimiskeskusteluissa

voidaan pohtia kulunutta opiskelukautta, arvioida asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja asettaa uusia tavoitteita. Opettajan on hyvä tietää, mitä huoltajat ajattelevat ja toivovat lapsensa koulunkäynnistä. Huoltajan kanssa keskustellaan myös mahdollisista oppilaan oppimiseen tai kehittymiseen liittyvistä haasteista. Tarpeen mukaan oppilaan oppimista ja kehittymistä tuetaan opiskeluhuollollisin toimenpitein esimerkiksi erityisopettajan, kuraattorin, koulupsykologin tai terveydenhoitajan toimesta. Vanhempaintapaamisia pidetään lukuvuoden aikana yleensä 1-2, tarvittaessa enemmän. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden oppimissuunnitelmien ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämissuunnitelmien (HOJKS) laatimiseksi ja päivittämiseksi tarvitaan ainakin kaksi tapaamista.

4.1.6. Oppilashuolto

Kaikissa tapauksissa oppilaan koulunkäynti ja oppiminen eivät suju kitkatomasti. Esimerkiksi oppimisen suhteen saattaa ilmetä pulmia tai oppilaan toiminta koulussa herättää huolta. Tavoitteena on havaita tuen tarve mahdollisimman varhain, jolloin siihen pystytään paremmin vaikuttamaan. Huolen herättyä opettaja voi konsultoida rehtoria, erityisopettajaa ja opiskeluhuoltohenkilöstöä sekä tarvittaessa järjestää moniammatillisen asiantuntijapalaverin. Ensimmäisen luokan oppilaille pidetään laaja terveystarkastus, jossa kartoitetaan oppilaan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Opiskeluhuoltoa on selvitetty tarkemmin Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Loimaan kaupungin Opetuksen järjestämissuunnitelmassa on selvitetty tuen kolmiportainen malli ja kuvattu oppilaan ohjaaminen yleisen, tehostetun ja erityisen tuen vaiheessa.

Alkuopetuksesta 3.vuosiluokalle

Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Tammikuu-Maaliskuu	Oppimisvalmiuksien kartoitusta erityisesti matematiikassa ja äidinkielessä.	-Luokanopettaja -Erityisluokanopettaja -Laaja-alainen erityisopettaja -Tarvittaessa koulupsykologi
Maaliskuu-Toukokuu	Koulutaitojen tutkiminen Pedagogiset selvitykset: <ul style="list-style-type: none"> Tuen tarpeen selvittäminen Käytössä olevat resurssit Oppilashuollolliset siirtokeskustelut erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden arvioiminen ja tuen tarpeen tarkistaminen.	-Asiantuntijaryhmä (Rehtori, erityisopettaja, luokanopettaja/ erityisluokanopettaja, koulupsykologi, kuraattori, terveydenhoitaja)

	Pedagogisten arvioiden ja suunnitelmien päivittäminen.	
Maaliskuu-Toukokuu	Oppilashuollolliset siirtokeskustelut tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla.	-Nykyinen ja vastaanottava luokanopettaja/erityisluokanopettaja -Laaja-alainen erityisopettaja
2.lk/kevät	Psykososiaalinen työskentely opetusryhmän kanssa.	-Koulukuraattori

4.2. Ohjaus alaluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 vahvistetaan oppilaan itsenäistymistä ja tasapainoisen persoonallisuuden kehittymistä sekä autetaan ja ohjataan oppilasta käyttämään edellytyksiään ja voimavarojaan siten, että hän selviää mahdollisimman hyvin opiskelustaan. Ohjaus painottuu koululaisuuteen ja ihmisyyteen kasvamisessa sekä opiskelutaitojen kehittämiseen. Lisäksi jatketaan työelämään tutustumista. Vuosiluokkien 1-2 tapaan ensisijaisesti luokanopettaja vastaa oppilaan ohjaamisesta. Myös koulun muu henkilökunta osallistuu ohjaukseen lähinnä tapakasvatuksen osalta.

4.2.1. Kasvun ja kehityksen tukeminen

Oppilasta ohjataan yhä itsenäisempään ja vastuullisempaan toimintaan. Positiivisella ilmapiirillä ja kannustavalla palautteella oppilaan motivaatio koulunkäyntiä kohtaan säilyy. Sitoutuminen on perustana itseohjautuvuudelle, jota ylemmillä luokilla yhä enenevässä määrin tarvitaan.

Itsenäisen työskentelyn rinnalla vahvistetaan toimimista sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Sosiaalisten vuorovaikutustilanteiden myötä oppilasta ohjataan näkemään oman toimintansa vaikutus ja kantamaan vastuuta toiminnastaan. Niin ikään harjoitellaan hyväksymään erilaisia, omista poikkeavia vaihtoehtoja tai ratkaisuja sekä syy-seuraus-suhteiden ymmärtämistä oppilaan ikä ja kehitystaso huomioiden. KiVa koulu – materiaali tarjoaa tukea sosiaalisten tilanteiden ratkaisemiseksi. Oppilas arvioi omaa toimintaansa sekä itsenäisessä työskentelyssä että ryhmän jäsenenä. Itsearviointiin perustuen oppilasta ohjataan asettamaan itselleen tavoitteita omaan toimintaansa tai taitoihinsa liittyen.

Oppilaan osallisuutta luokka- ja kouluyhteisössä tuetaan ja ohjataan. Oppilasta rohkaistaan oman mielipiteen ilmaisuun sekä perustelemaan näkemyksensä.

Päätöksentekoa voidaan harjoitella esimerkiksi laatimalla luokalle yhteiset säännöt ja toimintatavat. Oman vaikutusmahdollisuuden myötä sitoutuminen sovittuun on parempaa.

Oppilailla voi olla erilaisia koulun arkeen ja käytänteisiin liittyviä vastuu-tehtäviä, myös pienemmistä kummioppilaista huolehtiminen on vastuun kantamista.

4.2.2. Opiskelutaitojen ohjaaminen

Oppilaan opiskelu muuttuu 2.-3. -luokkien nivelvaiheessa uusien oppiaineiden ja kasvavan tuntimäärän myötä. Uusien oppiaineiden alkaessa on hyvä kertoa oppilaille, miten niitä tulisi opiskella. Sujuvasta lukemisesta tulee siirtyä ymmärtävään lukemiseen. Keskeisen oppisisällön löytämiseksi harjoitellaan alleviivausten ja muistiinpanojen tekemistä sekä ajatuskarttojen ja tukisanalistojen laatimista. Oppilasta ohjataan myös tiedon hankinnassa sekä kokeisiin valmistautumisessa.

Oppilaalle annetaan tietoa erilaisista oppimistyyleistä ja häntä ohjataan löytämään omaa oppimistaan parhaiten tukeva tyyli. Oppimisen ja siihen liittyvän työskentelyn arviointi on oleellinen osa opiskelutaitojen kehittymistä ja oppimaan oppimista. Oppilas arvioi itse omaa oppimistaan ja toimintaansa ja asettaa koulunkäynnilleen tavoitteita. Opettaja ohjaa oppilasta realististen tavoitteiden asettamisessa. Arvioinnissa voidaan käyttää myös pariarviointia tai ryhmän suorittamaa vertaisarviointia. Kuudennen luokan lopussa oppilaalla tulisi olla opetussuunnitelman edellyttämät tiedot ja taidot, jotta hän pärjää yläluokilla. Eryteisesti oma-aloitteisuus, itsenäisyys ja vastuullisuus omasta työstä ovat tärkeitä taitoja.

4.2.3 Työelämään tutustuminen

Työelämään tutustumista jatketaan havainnoimalla koulun aikuisten ja oppilaan vanhempien ammattien lisäksi arjesta tuttuja ammatteja. Työelämään tutustumisen tavoitteena on lisätä työnteon arvostusta sekä havaita tehdyn työn merkitys. Jo alakouluaikana oppilaalla on mahdollisuus tutustua esimerkiksi kerhotoiminnan tai valinnaisaineen myötä itseään kiinnostaviin asioihin, jotka voivat vaikuttaa hänen myöhempään opiskeluhintansa.

Mahdollisuuksien mukaan tehdään vierailuja ja tutustumiskäyntejä, joilla edistetään oppilaan ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

4.2.4. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Oppilaan sujuvan koulunkäynnin kannalta on tärkeää, että kotona tiedetään koulun toimintakulttuuri. Säännöt ja toimintatavat löytyvät koulun kotisivuilta tai koteihin jaettavasta lukuvuosiedotteesta. Toimivan yhteistyön perustana on myös huoltajien sitoutuminen koulun käytänteisiin.

Tiedonantoa ja viestintää käydään ensisijaisesti Wilman välityksellä. Lisäksi järjestetään vanhempainiltoja, joissa huoltajalle annetaan tietoa muun muassa opiskeluhuollon toimintatavoista, uusien oppiaineiden opiskelusta

ja niiden valintaan liittyvistä asioista. Vanhemmilla on mahdollisuus antaa palautetta koulun toimintaan liittyen esimerkiksi kirjallisen lukukausipalautteen muodossa. Vanhemmilla on myös mahdollisuus osallistua vanhempainyhdistykseen ja sitä kautta vaikuttaa koulun toimintaan.

Oppilaskohtaisissa tapaamisissa keskustellaan oppilaan oppimiseen ja kehittymiseen liittyvistä asioista. Keskusteluja voidaan käyttää myös arviointikeskusteluina. Näissä keskusteluissa voidaan miettiä menneitä ja asettaa uusia tavoitteita. Opettajan on hyvä tietää, mitä huoltajat ajattelevat ja toivovat lapsensa koulunkäynnistä. Huoltajan kanssa keskustellaan myös mahdollisista oppilaan oppimiseen tai kehittymiseen liittyvistä haasteista. Tarpeen mukaan oppilaan oppimista ja kehittymistä tuetaan opiskeluhoollisin toimenpitein esimerkiksi erityisopettajan, kuraattorin, koulupsykologin tai terveydenhoitajan keinoin.

4.2.5. Oppilashuolto

Alakoulussa luokanopettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Luokanopettaja ohjaa oppilaita kasvuun ja kehitykseen sekä opiskelutaitoihin liittyvissä asioissa. Kaikissa tapauksissa oppilaan koulunkäynti ja oppiminen eivät suju kitkattomasti. Esimerkiksi luokanopettajan tai erityisopettajan testeissä saattaa ilmetä haasteita oppimisen suhteen tai oppilaan toiminta koulussa herättää huolta. Tavoitteena on havaita tuen tarve mahdollisimman varhain, jolloin siihen pystytään paremmin vaikuttamaan. Huolen herättyä opettaja voi konsultoida rehtoria, erityisopettajaa ja opiskeluhooltohenkilöstöä sekä tarvittaessa järjestää moniammatillisen asiantuntijapalaverin. Viidennen luokan oppilaille pidetään laaja terveystarkastus, jossa kartoitetaan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Opiskeluhoiltoa on selvitetty tarkemmin Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoiltosuunnitelmassa.

Loimaan kaupungin Opetuksen järjestämissuunnitelmassa on selvitetty tuen kolmiportainen malli ja kuvattu oppilaan ohjaaminen yleisen, tehostetun ja erityisen tuen vaiheessa.

5. OHJAUS ENNEN YLÄLUOKKIEN ALKUA

Koulunkäynti muuttuu yläluokille siirryttäessä monella tavalla. Nuori saa ainakin osittain uudet luokkakaverit, uuden luokanohjaajan, useita eri opettajia (aineenopettajat) ja oppituntien määrä kasvaa. On tärkeää, että oppilasta valmistellaan tähän muutokseen. Koulutyö yläluokilla asettaa uusia haasteita opiskelulle. Nuorelta edellytetään oma-aloitteisuutta ja itsenäisyyttä sekä hänen tulee kantaa vastuuta omista velvollisuuksistaan.

Erityisesti nivelvaiheessa yhteistyö koulujen välillä sekä oppilasta koskevan tiedon siirto ovat tärkeitä. Tavoitteena on saada oppilaan koulunkäynti jatkumaan mahdollisimman sujuvasti.

5.1. 6.-luokkalaisten perehdyttäminen

Tärkeä osa perehdyttämistä ovat 6.- luokkalaisten vierailut yläkoulussa, jolloin oppilaat tutustuvat uuden koulun tiloihin. Perehdyttäminen voi tapahtua esimerkiksi 6H-leirin muodossa, jolloin oppilaat viettävät yläkoulussa kuuden tunnin koulupäivän. Tieto siitä, minkälaiseen kouluun hän on siirtymässä, helpottaa oppilaan valmistautumista tulevaan kouluvuoteen.

5.2. Oppilashuolto ja nivelpalaverit

Sujuva siirtyminen alakoulusta yläkouluun ja oppilaan eheän koulupolun rakentaminen edellyttävät lähettävän ja vastaanottavan tahon välistä yhteistyötä.

Erityisesti silloin, kun oppilaalla on erityisen tuen tarpeita, nivelvaiheen ohjauksen tulisi tapahtua moniammatillisena sekä kodin ja koulun välisenä yhteistyönä opintojen onnistumisen takaamiseksi. Erityisen tuen oppilaista laaditaan 6. -luokan kevätlukukauden alussa pedagogiset selvitykset, joiden pohjalta mietitään tulevaa koulupaikkaa tai opetusryhmää. Varsinaiset tiedonsiirtopalaverit käydään 6.-luokan keväällä.

Alakoulusta yläkouluun

Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Syys- ja kevätlukukausi 6.lk	Oppilaiden kanssa käytävät henkilökohtaiset keskustelut (tarvittaessa).	-Koulukuraattori -Terveystenhoitaja
Tammikuu 6.lk	Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden arvioiminen ja tuen tarpeen tarkistaminen yläkouluun siirtymistä varten <ul style="list-style-type: none">Mukana tarvittaessa myös oppilas ja huoltajat	-Alakoulun opettaja -Erityisopettaja -Niiden oppilaiden kohdalla, joiden tuen tarve jatkuu yli nivelvaiheen, palaverissa paikalla edustajat ala- ja yläkoululta
Helmikuu – maaliskuu 6.lk	Siirtopalaverit, joiden perusteella yläkoulun luokkajaot.	-Yläkoulujen erityisopettajat -Alakoulujen luokanopettajat ja erityisopettajat - Tarvittaessa mm. opo, rehtori, koulukuraattori, -psykologi
Maaliskuu-Toukokuu 6.lk	Yläkoulun 6h-leiri tuleville 7.luokkalaisille <ul style="list-style-type: none">Tutustumista yläkouluun toiminnallisilla menetelmilläPäivän aikana alakoulun luokanopettajien siirtopalaverit tuleville luokanvalvojille	-Yläkoulun oppilaskunta ja tukioppilaat -Ohjaavat opettajat -Luokanopettajat -Tulevat luokanvalvojat -Erityisopettajat

Toukokuu 6.lk	Tutustumis- ja vanhempainilta yläkoululla. Pedagogisten arvioiden ja suunnitelmien päivittäminen.	-Rehtori -Opinto-ohjaaja -Laaja-alainen erityisopettaja -Luokanvalvoja
Elokuu 7.lk	Ryhmytymispäivä Luokanvalvojan tunteja.	-Rehtori -Luokanvalvojat -Erityisopettajat -Oppilashuollon henkilöstö -Nuorisotoimi
Elokuu 7.lk	Tiedonsiirto tehostetun ja erityisen tuen parissa olevien oppilaiden opettajille.	-Luokanvalvojalta aineenopettajille -Tarvittaessa mukana alakoulun opettaja
Syyskuu 7.lk	Pedagogisten asiakirjojen päivitys Vanhempainilta	-Yläkoulun opettajat -Oppilashuoltohenkilöstö
Syyslukukausi 7.lk	Koulutaitojen kartoittaminen lukemisen ja matemaattisten taitojen seuloilla. Säännöllinen yhteydenpito koteihin.	-Erityisopettaja -Luokanvalvoja
Tammikuu 7.lk	Oppimisen tuen tarpeen arviointi ja tarvittavat päivitykset pedagogisiin asiakirjoihin.	-Luokanvalvoja -Aineenopettajat -Erityisopettaja

5.3. Kodin ja koulun yhteistyö

Siirryttäessä kouluasteelta toiselle ja muissa siirtymävaiheissa kodin ja koulun yhteistyöhön tulee kiinnittää erityistä huomiota. Huoltajille järjestetään siirtymään liittyvä vanhempainilta, jossa tiedotetaan koulujen käytännöistä ja opiskelusta yläkoulussa. Tämän lisäksi huoltajille voidaan järjestää mahdollisuus tutustua uuteen kouluun ja sen henkilökuntaan.

6. OHJAUS VUOSILUOKILLA 7 - 9

Yläkoulussa päävastuu ja ohjauksen koordinointi on oppilaanohjaajalla. Aineenopettajat osallistuvat ohjaustyöhön ensisijaisesti oman oppiaineensa sisältöjen kautta. Ohjaus on edelleen koko koulun henkilökunnan yhteistä työtä.

Yläkoulussa jatketaan kasvun ja kehityksen tukemista, erityisesti yhteisön jäseneksi kehittymiseen ohjaamista. Luokanohjaajan vastuulla on oman luokkansa oppilaiden tuntemus ja yhteistyö kodin kanssa 7.- ja 8.- vuosiluokkien aikana. Vuosiluokkien 8. ja 9. aikana kuitenkin jatkokoulutussuunnitelmat ja niihin liittyvä pohdinta lisääntyy. Erityisesti 9.- luokalla toiselle asteelle hakeutumista pohditaan sekä oppilaiden että huoltajien kanssa.

Opettajien lisäksi ohjaustyöhön osallistuvat tarvittaessa myös koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, koulunkäynninohjaajat sekä palvelusihteerit omien toimenkuviansa mukaisesti. Oppilaanohjauksen tukena ovat erityisopettajat koko kouluajan ja erityisesti opintopolun nivelvaiheisiin liittyvissä asioissa.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

6.1. Ohjaus 7.- luokan alussa

Kun oppilas aloittaa koulunkäynnin 7. -luokalla uudessa luokassa, on tärkeää, että kaikki koulussa toimivat aikuiset osallistuvat oppilaan ohjaamiseen.

6.1.1. Koulun käytänteisiin perehdyttäminen

Turvallisuutta ja varmuutta uudessa tilanteessa tuo koulun yhteisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen. Yhdessä luokanvalvojan kanssa oppilas tutustuu uuteen kouluun ja arjen käytänteisiin (Wilma, sähköiset oppimisympäristöt ja – välineet). Koulun yhteisiä pelisääntöjä ja käytäntöjä kerrataan oppilaiden kanssa vielä myöhemminkin.

6.1.2. Ryhmäytyminen

Luokan aloittaessa opintonsa on tärkeä luoda ja edistää hyvää ryhmähenkeä, jotta syntyy turvallinen ilmapiiri koulunkäynnille. Turvallinen ja positiivinen oppimisympäristö edistää kouluviihtyvyyttä ja oppimismotivaatiota.

Ryhmäytymisen tueksi voidaan järjestää ryhmäytymispäiviä koulun omin voimin tai yhteistyössä eri toimijoiden, esim. nuorisotoimen ja/tai seurakunnan kanssa. Tukioppilaiden toiminta koulussa tukee ryhmäytymistä ja kouluhengen muodostumista. Luokan ryhmädynamiikkaa seurataan vielä 7. -luokan syksyn jälkeenkin ja mahdolliset ongelmatilanteet selvitetään tarvittaessa moniammatillista tukea hyödyntäen.

6.1.3. Oppimaan oppimisen ja opiskelun taidot

Oppimisympäristön muutos vaatii oppilaalta sopeutumista usean eri opettajan tyyliin, vaihtuviin opetusryhmiin ja uuteen fyysiseen oppimisympäristöön. Uusien 7. -luokkalaisten kanssa on huolehdittava, että heille selvitetään riittävän tarkasti kunkin oppiaineen opiskeluun liittyvät asiat. Tavoitteena on, että eri aineiden opetuksen yhteydessä aineenopettajat esittelevät erilaisia oppimistyyliä ja -menetelmiä. Lisäksi keskustellaan siitä, minkälaiset opiskelumenetelmät toimivat parhaiten juuri kyseisen aineen opiskelussa. Jokaisen aineenopettajan tulee kertoa oppiaineensa tavoitteet ja arviointikriteerit. Näin oppilas saa valmiuksia arvioida omia suorituksiaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Myös oppilaanohjaaja, laaja-alainen erityisopettaja sekä koulunkäynninohjaajat ohjaavat oppilaiden opiskelutaitojen sekä koulunkäyntiin liittyvien valmiuksien kehittymistä sekä opiskeluun käytettävien välineiden ja oppimisympäristöjen hallintaa.

6.1.4. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu siirryttäessä kouluasteelta toiselle. Koululta ja opettajilta edellytetään aktiivista aloitetta yhteistyössä. Yhteistyötä toteutetaan esim. Wilman välityksellä, oppimiskeskusteluissa sekä luokkakohtaisissa ja vuosiluokittaisissa vanhempainilloissa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opettajaa opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Huoltajia kannustetaan osallistumaan vanhempainyhdistystoimintaan.

6.1.5. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö

Koulun ulkopuolista yhteistyötä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan mm. nuorisotoimen, sosiaali- ja terveystoimen, kolmannen sektorin ja poliisin kanssa.

6.2. Ohjaus opintojen aikana

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään opiskeluun ja koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkitys tulevan koulunkäynnin kannalta. Yhteistyö turvataan järjestämällä yleistä tiedotusta ja henkilökohtaisia tapaamisia huoltajien kanssa (esim. vanhempainillat, oppimiskeskustelut, tiedotustilaisuudet). Koulun Wilma-järjestelmää käytetään monipuolisesti sekä seurantaan (esim. opintomenestys, poissaolot) että yhteydenpitoon.

Yläkoulussa huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön yhtenä tavoitteena on vahvistaa oppilaan omaa vastuullisuutta ja itsenäisyyttä edettäessä kohti päättöluokkaa. Yleisenä tavoitteena ohjauksella on oppilaiden hyvinvoinnin turvaaminen. Tähän liittyy oppilaiden itsetunnon vahvistuminen. Jokaisen

oppilaan tulee saada koulussa ja opiskelussaan myönteisiä ja onnistumisen kokemuksia. Omien vahvuuksien löytämien ja niiden vahvistaminen ovat tärkeitä asioita itsetunnolle ja itsetuntemukselle. Yläluokkien aikana oppilaiden itsetuntemuksen kehittymistä tuetaan ja harjoitellaan. Tämä auttaa nuorta tekemään itselle parhaiten sopivia valintoja perusopetuksen opintojen ja jatko-opintojen suhteen.

6.2.1. Opintojen etenemisen seuranta ja opintojen tukeminen

Ohjauksella on keskeinen merkitys ennaltaehkäisevänä toimintamuotona, josta yhtenä esimerkkinä on varhainen puuttuminen. Tavoitteena on, että koulussa havaitaan oppimisvaikeudet, opiskelumotivaation lasku, oppilaan käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset ja sellaiset ulkoisten tekijöiden muutokset, jotka voivat vaikuttaa oppimistapahtumaan tai koulussa viihtymiseen. Aineenopettaja seuraa oppilaan menestymistä opinnoissa ja ottaa tarvittaessa asian puheeksi oppilaan kanssa. Huolen pitkittyessä ja tuen tarpeen kasvaessa toimitaan Opetuksen järjestämissuunnitelman toimintamallien mukaisesti.

6.2.2. Opiskelutaitojen kehittymisen tukeminen

Omien opiskelutaitojen ja -valmiuksien kehittyminen ovat keskeisiä taitoja, joita oppilaat tarvitsevat jatko-opinnoissaan ja työelämässä. Aineenopettaja ohjaa oppiaineensa opiskelua ja neuvoo käyttämään erilaisia oppimis- ja työskentelytapoja.

6.2.3. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Toimiva kodin ja koulun yhteistyö vaikuttaa myönteisesti oppilaiden koulumenestykseen ja koulutukseen asennoitumiseen. Se lisää huoltajien luottamusta kouluun ja antaa opettajalle tarpeellisia tietoja oppilaista. Hyvällä yhteistyöllä ehkäistään ongelmien syntymistä ja helpotetaan niiden ratkaisemista. Hyvän yhteistyön lähtökohtia ovat molemminpuolinen kunniotus ja hyvä tiedonkulku kodin ja koulun välillä.

6.2.4. Valinnaisainevalinnat

Valinnaisaineiden valinnoilla oppilaalla on mahdollisuus painottaa opintojaan omia kiinnostuksiaan ja kykyjään vastaaviin asioihin. Valinnaisaineet esitellään oppilaille ja huoltajille (oppilaanohjauksen luokkatunnit, vanhempainilta). Valinnaisaineiden opettajat antavat tarvittaessa tarkempaa tietoa valinnaisaineen opinnoista. Oppilaalla ja huoltajalla on myös mahdollisuus keskustella valintoihin liittyvistä asioista oppilaanohjaajan kanssa.

6.2.5. Oppimiskeskustelut

Huoltajien tulee saada tietoa lapsensa oppimisesta. Hänelle tarjotaan mahdollisuuksia keskustella oppilaan opiskeluun liittyvistä kysymyksistä luokanvalvojan ja tarvittaessa muiden opettajien kanssa. Luokanvalvojan on tärkeä tietää, mitä ajatuksia huoltajilla on lapsensa koulunkäyntiin liittyen. Yläluokilla oppilaan aktiivisuus ja vastuu omasta opiskelusta ja tavoitteista korostuu, minkä vuoksi on tärkeää, että myös oppilas osallistuu oppimiskeskusteluihin.

6.2.6. Ohjauskeskustelut

Ohjauksen keskeisenä työmuotona ovat yksittäisen oppilaan sekä ryhmien ohjauskeskustelut oppilaanohjaajan kanssa. Oppilaanohjaaja keskustelee oppilaan tai ryhmän kanssa tarvittaessa koulunkäyntiin liittyvistä asioista sekä antaa koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvää ohjausta erityisesti päättöluokalla. Jokaisella oppilaalla pitää olla riittävästi mahdollisuuksia myös henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaanohjaajan kanssa.

6.2.7. Työelämäyhteistyö

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Omakohtaiset kokemukset ja työelämäntuntemus auttavat oppilaita tekemään tulevaan koulutukseen ja ammattiin liittyviä päätöksiä muutoinkin kuin vain mielikuvien perusteella.

Koko oppilaitoksen tulisi yrittää löytää yhteistyömalleja ympäröivän työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Eri oppiaineiden opetukseen tulisi sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Tämä antaa myös mahdollisuuden eri oppiaineiden ja oppilaanohjauksen integrointiin. Mahdollisuuksien mukaan voidaan järjestää oppiainerajat ylittäviä, opettajien yhteistyössä suunniteltavia retkiä tai vierailuja, joihin liittyviä tehtäviä voidaan hyödyntää eri oppitunneilla.

6.2.8. TET

Tet -jakson tavoitteena on parantaa oppilaan työelämän tuntemusta ja arvostusta. Tet -jaksolla nuoret saavat käytännössä nähdä, kuulla ja kokea, millaista on työskennellä erilaisissa ammateissa ja erilaisissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilas soveltaa koulussa oppimiaan taitoja ja kokeilee selviytymistään uudessa yhteisössä ja ympäristössä. Omakohtaiset työelämän kokemukset edistävät oppilaan itsetuntemusta ja sosiaalisia taitoja, syventävät työelämäntietoutta sekä tukevat oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista ja niihin liittyviä valintoja.

Painotus 7. -luokalla on oman lähipiirin henkilöiden työhön tutustumises- sa. Tärkeimpänä tavoitteena on harjoitella yhteydenottoa työnantajiin sähköpostitse tai puhelimitse, hyvän käytöksen ja selkeän asian esittämi- sen taitoja. Vuosiluokkien 8. ja 9. aikana työelämäjakso on pitempi ja keskeistä on oppilaan oman aktiivisuuden lisääntyminen paikan hankin- nassa sekä työelämän käytänteisiin ja ammattialojen erilaisiin vaatimuk- siin ja työtehtäviin tutustuminen. Yhteistyötä työelämään vahvistetaan myös oppilaanohjaajien vierailulla TET-paikoilla. Yhteiset vierailut työpai- kolla ja eri alojen edustajien vierailut koululla vahvistavat työelämäyh- teyksiä

Työelämään tutustumisjaksot tulisi kytkeä ohjausprosessiin siten, että niistä olisi hyötyä oppilaan ammatilliseen suuntautumiseen liittyvässä pää- töksenteossa. Työelämään tutustumisjaksoja pitäisi valmistella huolella ja niiden jälkeen tulisi varata aikaa kokemusten jakamiseen. Samoin tulisi miettiä, minkälaisilla tehtävillä ja menetelmillä saadaan tet -jakson koke- mukset parhaiten palvelemaan oppilaan päätöksentekoa jatko-opintoihin hakeutumisessa.

6.2.9. Oppilashuolto

Opiskeluhuollon järjestäminen on kuvattu Loimaan kaupungin esi- ja pe- rusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa 2021.

6.2.10. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö

Ohjausyhteistyötä tehdään esim. kunnan sosiaali- ja terveystoimen eri toimijoiden, nuorisotoimen, työ- ja elinkeinotoimistojen ammatinvalinta- psykologien, nuoriso- ja mielenterveysjärjestöjen erilaisten hyvinvointia tukevien hankkeiden kanssa.

6.3. Ohjaus opintojen päättövaiheessa

Yläkoulun ohjauksen tavoitteena on, että oppilas on motivoitunut hake- maan jatko-opintoihin sekä kiinnostunut ja sitoutunut aloittamaan ja jat- kamaan opintojaan valitsemassaan koulutuksessa. Tässä vaiheessa oppi- las ja huoltajat tarvitsevat tietoa koulutusmahdollisuuksista ja ohjausta oppilaalle sopivien valintojen tekemiseen.

Perusopetuksen järjestäjän vastuulla on ohjata ja valvoa oppivelvollisia perusopetuksen ja yhteishaun aikana. Osana tätä ohjausta perusopetuk- sen järjestäjä arvioi yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa, mikä koulutus on opiskelijalle sopivin ottaen huomioon erityisen tuen tar- peet.

Perusopetuksen järjestäjän velvollisuutena on ohjata ja valvoa oppivelvol- lisen hakeutumista perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen perusopetuk- sen päättyessä, erityisesti perusopetuksen viimeisen vuosiluokan aikana.

Oppilaalle, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, annetaan opetussuunnitelman mukaisen oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista henkilökohtaista oppilaanohjausta. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta tarjotaan sellaisille oppilaille, joilla havaitaan perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tuen tarvetta vuosiluokilla 8 ja 9.

Yläkoulusta toiselle asteelle

Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Syyslukukausi 8.lk	Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen kartoitus	-opinto-ohjaajat -luokanvalvojat -aineenopettajat
Kevätlukukausi 8.lk	Alustava palaveri ammatinvalintaan vaikuttavista terveydellisistä tekijöistä tarvittaessa Erityisen tuen oppilaan, tämän vanhempien, erityisluokanopettajan/ laaja-alaisen erityisopettajan ja/tai luokanvalvojan tapaaminen <ul style="list-style-type: none"> Alustavaa jatkokoulutuksen suunnittelua Infot toisen asteen opiskelusta 8.luokille Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus	-Terveystenhoitaja -Opinto-ohjaaja -Koulupsykologi -Erytisluokanopettaja -Laaja-alainen erityisopettaja -Luokanvalvoja -Opinto-ohjaaja -Perusopetuksen ja toisen asteen opinto-ohjaajat -Opinto-ohjaaja
Syyslukukausi 9.lk	Yksilökeskustelut yhteishakua varten - tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus tarvittaessa (jatkuu tarpeen mukaan 9.luokan ajan)	-Opinto-ohjaaja
Elokuu-Syyskuu	Erityisen tuen oppilaan, tämän vanhempien, erityisluokanopettajan/ laaja-alaisen erityisopettajan ja/tai luokanvalvojan tapaaminen <ul style="list-style-type: none"> HOJKS -päivitys Alustava suunnitelma toiselle asteelle Erytisammattioppilaitoksiin suuntaavien koulutuskokeiluhakemukset Myös tehostetun tuen oppilaiden HOPS-päivitys	-Erytisluokanopettaja -Laaja-alainen erityisopettaja -Luokanvalvoja -Opinto-ohjaaja
Lokakuu-Marraskuu	Eväitä isoksi-tapahtuma Vanhempainilta päättöluokkalaisille ja	-Rehtori -Opinto-ohjaaja

	heidän huoltajilleen Info- ja keskustelu yhteishakujärjestelmästä Tutustumiset (esimerkiksi oman alueen) toisen asteen oppilaitoksiin <ul style="list-style-type: none"> • Tutustuminen Novidaan • Kansanopisto, nivelvaiheen koulutusvaihtoehdot 	-Luokanvalvoja -Yläkoulujen ja toisen asteen opinto-ohjaajat - Etsivät nuorisotyöntekijät
Joulukuu-Tammikuu	Demohaku Loimaan lukion tutustumisilta oppilaille ja huoltajille	-Opinto-ohjaaja
Tammikuu	Lisäohjausta tarvitseville tai muuten psykososiaalista tukea tarvitseville oppilaille yksilökeskusteluja ja yhteistaapaamisia vanhempien kanssa. Mahdollisuus tutustumisiin toisella asteella, esimerkiksi Novida.	-Opinto-ohjaaja -Koulukuraattori -Luokanvalvoja - Etsivät nuorisotyöntekijät
Tammikuu-Maaliskuu	Koulutuskokeilut erityisammattioppilaitoksissa	-Perusopetuksen opinto-ohjaajat
Helmikuu-Maaliskuu	Haku perusopetuksen jälkeisiin toisen asteen oppilaitoksiin	-Opinto-ohjaaja
Huhtikuu-Toukokuu	Pääsy- ja valintakokeet hakutoiveesta riippuen toisen asteen oppilaitoksissa. Lukioon hakeutuvat tekevät opintojaksovalinnat. Harkintaan perustuvassa valinnassa hakeneiden oppilaiden haastattelut. HOJKS/HOPS -päivitykset toisen asteen evästyksin	-Opinto-ohjaaja Luokanvalvoja + aineenopettajat
Kesäkuu	Jälkiohjaus Sijoittumistilastot	-Opinto-ohjaaja
Heinäkuu-Elokuu	Jälkiohjaus Täydennyshaku Jatkuvat haut Luvanmukaisten oppilasasiakirjojen lähettäminen toisen asteen oppilaitoksiin. Oppivelvollisuuden suorittamisen tarkistuspäivä (päätetään vuosittain)	-Opinto-ohjaaja -Etsivä nuorisotyö (tarvittaessa)
Elokuu	Oppilashuollolliset siirtokokoukset toisen asteen oppilaitosten kanssa <ul style="list-style-type: none"> • Vastaanottavat oppilaitokset sopivat yhdessä yläkoulujen oppilaanohjaajien kanssa tapaamiset 	-Perusopetuksen ja toisen asteen opinto-ohjaajat
Tarpeen vaatiessa	Ilmoitus oppivelvollisuuden keskeyttämisestä asuinkunnalle	

	->asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu ->opiskelupaikan osoittaminen oppivelvolliselle kahden kuukauden kuluttua ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta	- Opinto-ohjaaja/yläkoulujen rehtorit - Etsivät nuorisotyöntekijät - Sivistysjohtaja
--	---	--

6.3.1. Yhteishakuinformaatio ja -käytänteet

Oppilaanohjaaja tiedottaa oppilaille yhteishaun valintaperusteet, käytänteet ja aikataulut. Huoltajille annetaan Opetushallituksen tiedote yhteishausta sekä tietoa koulun yhteishakuun liittyvistä käytänteistä. Myös jälkiohjauksesta tiedotetaan.

6.3.2. Tutustumisvierailut ja vierailijäkäynnit

Oppilaanohjauksessa oppilaita valmistetaan opiskeluun seuraavalla koulusteeella ja järjestetään mahdollisuuksia vierailu jatko-oppilaitoksissa. Myös toisen asteen oppilaitokset voivat käydä peruskouluilla esittelemässä tarjontaansa.

Oppilaiden tietoa, käsitystä ja mielikuvia työstä ja ammateista sekä ura- ja koulutusvalinnan pohdintaa voidaan edistää esim. järjestämällä huoltajien ja oppilaiden yhteinen iltakoulu aiheesta.

Materiaalia yritys yhteistyöhön löytyy esim. Taloudellisen Tiedotustoimiston sivuilta (tat.fi) ja YES-keskuksen sivuilta (yesverkosto.fi).

6.3.3. Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut

Ohjauksen tavoitteena on, että oppilas oppii tunnistamaan päätöksiinsä ja valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja että hän oppii keskustelemaan näistä tekijöistä. Jatko-opintojen ja uravaihtoehtojen pohtiminen alkaa jo ennen päättöluokkaa ja oppilaille pitää olla riittävästi mahdollisuuksia kahdenkeskisiin ohjauskeskusteluihin päättöluokkien (8.- 9. -luokat) aikana.

6.3.4. Erityistä tukea tarvitsevien ja S2-oppilaiden ohjaus

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen. Tehostetulla ohjauksella on tavoitteena oppilaan opintopolun jatkuminen peruskoulun jälkeen, koulutuksellisen syrjäytymisen ja opintojen keskeyttämisen ehkäisy. Keskeistä on oppilaan ohjaaminen tarkoituksenmukaiseen paikkaan (oppilaitos, kuntoutus, tutkimus tms.) yhteistyössä ohjaushenkilöstön kanssa.

Oppilaanohjaaja huolehtii oppilaan ja huoltajan luvalla erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tietojen siirtämisestä (mm. HOJKS ja oppimissuunnitelma) perusopetuksesta seuraavaan koulutuspaikkaan ja osallistuu tarvittaessa siirtopalaveriin. Näin varmistetaan tukitoimien jatkuminen heti toisen asteen opintojen alkuvaiheesta lähtien.

6.3.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Hyvin toimivalla kodin ja koulun yhteistyöllä tuetaan perusopetuksensa päättävää nuorta jatko-opintoihin liittyvissä valinnoissa. Oppilaanohjaaja tiedottaa huoltajia peruskoulun päättymiseen ja yhteishakuun liittyvistä käytänteistä. Yhteishakua ja toisen asteen valintaperusteita käydään läpi päättöluokkalaisten vanhempainillassa. Huoltajille tarjotaan myös mahdollisuuksia keskustella lapsensa koulunkäyntiin ja jatko-opintoihin liittyvistä asioista luokanvalvojan ja oppilaanohjaajan kanssa. Oppilaanohjaaja tiedottaa huoltajia myös oppilaan hakusuunnitelmista sekä yhteishaun haku-kohteista.

6.3.6. Jälkiohjaus

Päättöarvioinnin arvosanojen siirtymisen oikeellisuuden oppilaanohjaaja tarkistaa Opintopolusta toukokuun lopulla Opetushallituksen antaman aikataulun mukaisesti. Yhteishaun tulosten julkistamisen yhteydessä kesäkuussa oppilaanohjaajat käyvät läpi kaikki yhteishakuun osallistuneet oppilaansa ja ovat yhteydessä niihin, jotka eivät saaneet jatko-opiskelupaikkaa ja tarvittaessa myös muihin oppilaisiin.

6.3.7. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö

Päättöluokkalaisten ohjauksessa tehdään yhteistyötä erityisesti paikallisten toisen asteen oppilaitosten ja nuorisotoimen kanssa. Oppilaiden on hyvä tutustua uusiin ihmisiin ja oman paikkakunnan nuorille suunnattuihin palveluihin ennen peruskoulun päättymistä. Esimerkiksi iltakoulu (luku 6.3.2.) on oppilaille ja huoltajille hyvä mahdollisuus saada tietoa eri tahojen toiminnasta.

6.4. Ohjaus peruskoulun opintojen jälkeen

Siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle on merkittävä vaihe nuoren elämässä. Uuteen opiskeluympäristöön, käytäntöihin ja ihmisiin tutustuminen vie oman aikansa. Siirtymistä tukee peruskoulussa annettava riittävä ohjaus ja tieto opiskelusta toisella asteella. Huoltajien kiinnostus ja tuki ovat myös ensiarvoisen tärkeitä.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät sekä muut oppivelvollisuuskoulutusta järjestävät sekä viimesijassa asuin-

kunta ohjaa ja valvoo oppivelvollisuuden suorittamista. Näin voidaan varmistaa, että opiskelijaa tuetaan ja ohjataan riittävästi koko opiskelun ajan.

Perusopetuksen järjestäjä "saattaen vaihtaa" oppilaat toiselle asteelle. Perusopetuksen päättymisen jälkeen vastuu oppivelvollisuuden suorittamisen ohjauksesta, tuesta ja valvonnasta on perusopetuksen järjestäjällä siihen asti, kunnes oppivelvollinen aloittaa opinnot perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa. Oppivelvollisten opiskelijoiden tilanne tarkistetaan vuosittain päätettävänä tarkistuspäivänä elokuun lopussa. Jos joku perusopetuksen päättävä on jäänyt ilman opiskelupaikkaa, perusopetuksen järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan tästä oppilaan asuinkunnalle, minne ohjaus- ja valvontavastuu tuolloin siirtyy.

Kun opiskelija aloittaa toisen asteen koulutuksessa, vastuu opiskelijan ohjauksesta, tuesta ja valvonnasta siirtyy tälle, esimerkiksi lukiokoulutuksen tai ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastuu siirtyy, kun opiskelija tosiasiaassa on aloittanut opinnot, pelkkä opiskelupaikan vastaanottaminen ei riitä.

Perusopetuksen järjestäjän tekemän ilmoituksen perusteella asuinkunta selvittää niiden perusopetuksen keväällä päättäneiden nuorten tilanteen, jotka vielä syksyllä ovat ilman opiskelupaikkaa. Nuoret saavat ohjausta toisen asteen koulutukseen hakeutumiseksi. Tarvittaessa nuoria ohjataan myös hakeutumaan muiden palveluiden, kuten terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä kuntoutuspalveluiden piiriin. Jos soveltuvaa opiskelupaikkaa ei ohjauksesta ja yhteistyöstä huolimatta löydy ja nuori arvioidaan koulukuntoiseksi, kunta osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikka soveltuvassa nivelvaiheen koulutuksessa. Jos arvioidaan, että nuori ei ole koulukuntoinen, häntä ohjataan tarvittaessa hakemaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä.

Asuinkunnan tehtävänä on vastaavalla tavalla koulutuksen järjestäjän tekemän ilmoituksen perusteella ohjata myös niitä oppivelvollisia, jotka ovat keskeyttäneet toisen asteen opintonsa ja joilla ei ole uutta opiskelupaikkaa.

Oppivelvollisuuden laajentaminen muuttaa nuorisolain (11 §) mukaista perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen järjestäjän tietojen luovutusvelvollisuutta etsivälle nuorisotyölle. Oppivelvollisten osalta tietojen luovutusvelvollisuutta ei enää ole, mutta oppivelvollisen nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot voidaan luovuttaa nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten. Perusopetuksen järjestäjä voi luovuttaa tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Toisen asteen koulutuksen järjestäjä voi luovuttaa tiedot oppivelvollisesta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa.

Muiden kuin oppivelvollisten nuorten osalta tietojen luovutusvelvollisuus ei muutu. Koulutuksen järjestäjän on luovutettava tiedot muusta kuin oppivelvollisesta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuk-

nessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa.

Oppivelvollisuuslaissa säädetty asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu on etsivästä nuorisotyöstä erillinen lakisääteinen tehtävä, jossa lain mukaan oppivelvollisen nuoren ja hänen huoltajansa on osallistuttava nuoren konnaistilanteen selvittämiseen. Etsivä nuorisotyö voi kuitenkin toimia oppivelvollisen nuoren ja oppivelvollisuuden suorittamisen tukena. Etsivän nuorisotyön tehtävät tai tavoitteet eivät muutu nykyisestä ja etsivän nuorisotyön tehtävistä säädetään jatkossakin nuorisolaissa. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren suostumukseen ja on nuorelle vapaaehtoista.

7. OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN JA TOIMIVUUDEN ARVIOINTI

Yhteiskuntarakenteet elävät jatkuvasti ja osana yhteiskunnan rakenteita myös koulun on muututtava. Tämä heijastuu myös ohjauksellisiin tarpeisiin. Ohjauksen toimivuutta on siis kyettävä arvioimaan ja kehittämään. Tärkeitä ohjausjärjestelmän arviointikriteerejä ovat tulokset, prosessi, menetelmät ja aika.

Koulutuksen järjestäjien on arvioitava järjestämäänsä koulutusta ja sen vaikuttavuutta (Perusopetuslaki (628/1998) 21§).

Vuosittain seurattavia indikaattoreita, jotka kuvaavat ohjauksen tilaa ovat esimerkiksi:

- Perusopetuksesta suoraan toiselle asteelle siirtyneiden %-osuus
- Opiskelupaikkaa vaille jääneet perusopetuksen jälkeen (määrä ja %)
- Vaille peruskoulun päättötutkintoa jääneiden osuus ikäluokasta

Lukuvuoden lopussa on hyvä tarkastella toimintamallien kehittämisen tavoitteiden toteutumista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi seuraavat asiat:

- Nivelvaiheen ohjauksen tehostaminen. Miten toteutunut?
- Perusopetuksen 7 - 9 -luokkien ohjaustoiminnan kehittäminen. Miten?
- Varhainen tunnistaminen ja varhainen puuttuminen. Miten?
- Eryitystä tukea tarvitsevien oppilaiden/opiskelijoiden ohjauspalvelujen kehittäminen. Miten?
- Joustavan perusopetuksen toiminnan kehittäminen. Miten?
- Eri kulttuuritaustan omaavien oppilaiden/opiskelijoiden ohjauspalvelujen kehittäminen. Miten?
- Eri hallinnonalojen välisen yhteistyön kehittäminen. Miten?

Ohjauksen työnjako ja vastuut suunnitellaan oppilaitoskohtaisesti. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä arvioi säännöllisesti oppilaitoskohtaisen suunnitelman toteutumista.

Opetussuunnitelman ohjausryhmä seuraa ja arvioi ohjaussuunnitelman toteutumista.